

Zadanie 1.9. Analiza ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin

Kierownik zadania: mgr inż. Wojciech Śliwiński

Celem zadania jest ocena zmian w poziomie potencjalnych zagrożeń związanych ze stosowaniem środków ochrony roślin (ś.o.r.), na podstawie danych zebranych podczas realizacji „Krajowego planu działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin”.

W ramach zadania zgromadzono i opracowano dane z badań statystycznych dotyczących sprzedaży i zużycia ś.o.r. Wykonano agregację źródłowych danych ze sprzedaży ś.o.r. za rok 2024 – dane otrzymano z GUS (badanie G-04). Sprzedaż substancji czynnych w roku 2024 wyniosła 24 156 ton i była o 20% wyższa niż w roku 2023. Opracowano sześć tabel wynikowych zawierających sprzedaż ś.o.r. oraz sprzedaż substancji czynnych w podziale według trzech klasyfikacji (G-04, FAO i Eurostat). Tabele wynikowe zostały przekazane do MRiRW w formie raportu pt. „Badanie sprzedaży środków ochrony roślin”.

Opracowano również zestaw danych dotyczący sprzedaży substancji czynnych wraz z określeniem flag poufności i statusu w formacie określonym przez Eurostat na podstawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1185/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie statystyk dotyczących pestycydów. Zestaw został przesłany do GUS, skąd następnie został przekazany do Eurostatu, co jest obowiązkiem kraju członkowskiego UE.

Prace dotyczące statystyki zużycia ś.o.r. objęły przygotowanie i udostępnienie internetowego systemu wprowadzania danych z prowadzonego przez PIORiN monitoringu zużycia ś.o.r. do bazy danych znajdującej się w Oddziale IOR – PIB w Sośnicowicach (system zuzycie2.pl). Po zakończeniu ankietowania wykonano obliczenia zużycia substancji czynnych w pięciu badanych uprawach, dla których uzyskano następujące wyniki wskaźnika zużycia substancji czynnych na hektar powierzchni uprawy: jęczmień ozimy – 0,695 kg/ha, kukurydza na zielonkę – 0,462 kg/ha, pomidor gruntowy – 2,386 kg/ha, śliwa – 3,052 kg/ha, ziemniaki – 2,861 kg/ha. Dla wymienionych upraw przygotowano sprawozdania RRW-1 (sprawozdanie z badania zużycia środków ochrony roślin) według wzoru określonego rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów oraz „Raport z badania zużycia środków ochrony roślin” zawierający podsumowanie wyników uzyskanych w przeprowadzonym badaniu.

Na podstawie zgromadzonych danych pochodzących z wykonanych w roku 2024 kontroli pozostałości ś.o.r., kontroli stosowania ś.o.r., badań wód

powierzchniowych oraz sprzedaży ś.o.r. wykonano obliczenia następującego zestawu wskaźników ryzyka pestycydowego:

- A – wskaźnik pozostałości pestycydowych w płodach rolnych przeznaczonych do spożycia $WPoz = 22,209$ (14,38 w 2023),
- B – wskaźniki nieprawidłowości towarzyszących stosowaniu ś.o.r. oparte na wynikach kontroli stosowania i kontroli pozostałości ś.o.r. – $WS.Kontrola = 1,463\%$ (1,177% w 2023), $WS.NDP = 0,030$ (0,031 w 2023) i $WS.Niedop. = 0,297$ (0,227 w 2023),
- C – wskaźnik obciążenia wód powierzchniowych – $WWP = 1,696 \mu g/l$ (1,131 w 2023),
- D – wskaźniki struktury sprzedaży pod względem potencjalnych zagrożeń dla zdrowia i dla środowiska – $WSSzagr. = 5,98$ (6,18 w 2023) oraz wskaźniki potencjalnych zagrożeń dla zdrowia i środowiska wynikających ze struktury i wielkości sprzedaży – $WSzagr. = 7,09$ (6,2 w 2022),
- E – wskaźniki sprzedaży substancji priorytetowych w dziedzinie polityki wodnej – $WSSPW = 240,26 \text{ Mg}$ (228,14 w 2023),
- F – wskaźniki sprzedaży substancji czynnych wymagających programów monitorowania – $WZSmonit = 4859,03 \text{ Mg}$ (3114,72 w 2023),
- HRI1 – zharmonizowany unijny wskaźnik ryzyka pestycydowego $HRI1 = 46,3$ (38,8 w 2023).

Analiza ryzyka związanego ze stosowaniem ś.o.r. przeprowadzona na podstawie wyników obliczeń wskaźników ryzyka została przedstawiona w „Kompleksowej ocenie w zakresie krajowego bezpieczeństwa pestycydowego w oparciu o krajowe wskaźniki ryzyka pestycydowego oraz zharmonizowany wskaźnik ryzyka HRI1 dla Polski – rok 2024”.

Przygotowana w ramach realizacji zadania „Analiza danych dotyczących sprzedaży i zużycia środków ochrony roślin” zawiera szczegółowe omówienie wyników związanych z badaniami statystycznymi sprzedaży i zużycia ś.o.r. prowadzonymi w Polsce.

W roku 2025 prowadzono bieżące wsparcie MRiRW w zakresie analizy zmian w wartości wskaźników ryzyka pestycydowego HRI1 i HRI2 dla Polski oraz wykonano opiniowanie zmian metodologii obliczania wskaźników HRI.

Przeprowadzono również analizę cen ś.o.r. monitorowanych przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie. Stwierdzono, że w porównaniu do września 2024 r. we wrześniu 2025 r. ceny monitorowanych ś.o.r. dla upraw rolniczych, sadowniczych i warzywniczych uległy zmianie odpowiednio o +2,4%, -9,0% i -6,4%.